

Alacak ve Borç Senetlerinde Reeskont Uygulaması

Mesut HIŞIL
Vergi Denetmeni

I. GİRİŞ

Günümüzde ticari işletmeler nakit mal alım satımı yanında, ağırlıklı olarak vadeli mal alım satımı da yapmaktadırlar. Bu tür alım satımlarda düzenlenen senetler alım satım yapan ticari işletmeler için alacak senedi veya borç senedi niteliği taşımaktadır.

Senede bağlı ticari alacak ve borçlar değerlendirme gününün kıymetine irca olunabilir. Reeskont uygulaması olarak nitelendirilen bu uygulama ili ilgili açıklamalar yazımızın konusunu teşkil etmektedir.

II. ALACAK VE BORÇ SENETLERİNDE REESKONT UYGULAMASI

Vergi Usul Kanununun 280,281 ve 285. maddeleri uyarınca, yabancı para cinsinden olanlarda dahil olmak üzere, vadesi gelmemiş senede bağlı alacak ve borçlar değerlendirme günü kıymetine irca edilmektedir.

Vergi Usul Kanununun ilgili maddeleri aşağıda belirtilmiştir.

Madde 280 : Yabancı Paralar

Yabancı paralar borsa rayici ile değerlendirilir. Borsa rayicinin takarrüründe muvaaza olduğu anlaşılırsa bu rayiç yerine alış bedeli esas alınır.

Yabancı paranın borsada rayici yoksa, değerlemeye uygulanacak kur Maliye Bakanlığınca tesbit olunur. *

* Ülkemizde yabancı para borsası mevcut olmadığından değerlemeye esas kurlar Maliye Bakanlığınca yayımlanan VUK genel tebliğlerinde belirtilmektedir.

Bu madde hükmü yabancı para ile olan senetli veya senetsiz alacaklar ve borçlar hakkında da caridir. Bunlardan vadesi gelmemiş senede bağlı alacak ve borçlar, bu kanunun 281 ve 285. maddeleri uyarınca değerlendirme günü kıymetine irca edilebilir. Ancak senetle faiz oranının yazılı olmadığı durumlarda değerlendirme gününde geçerli olan Londra Bankalar arası faiz oranı (LIBOR) esas alınır.

Madde 281 : Alacaklar

Alacaklar mukayyet değerleriyle değerlendirilir. Vadesi henüz gelmemiş olan senede bağlı alacaklar değerlendirme gününün kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde senette faiz nispeti açıklanmış ise bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi uygulanır. Bankalar ve bankerler ile sigorta şirketleri alacaklarını ya Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddi ile değerlendirme günü kıymetine irca ederler,

Madde 285 : Borçlar

Borçlar mukayyet değerleriyle değerlendirilir. Vadesi gelmemiş olan senede bağlı borçlar değerlendirme günü kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde senette faiz nispeti açıklanmışsa bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddinde bir faiz uygulanır.

Banka ve bankerler ile sigorta şirketleri borçlarını, Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddiyle, değerlendirme günü kıymetine irca ederler.

Alacak senetlerini değerlendirme gününün kıymetine irca eden mükellefler, borç senetlerine de aynı şekilde işleme tabi tutmak zorundadırlar.

Yukarıdaki kanun hükümlerine göre;

- Senede bağlı olmayan alacaklar mukayyet (muhasebe kayıtlarında belirtilen) değerle değerlendirilir. Reeskont uygulaması senede bağlı alacak ve borçlar için uygulanmakta olup ihtiyari nitelik taşımaktadır.(Banka, banker ve sigorta şirketleri reeskont hesaplamaları zorunludur. VUK madde 285)

- Değerleme gününden kasıt hesap döneminin kapandığı 31.12 (özel hesap döneminde hesap döneminin kapandığı dönem sonu) tarihidir. Maliye Bakanlığınca çıkarılan 217 seri Vergi Usul Kanununun genel tebliğinde geçici vergi dönemleri itibarıyla de reeskont hesaplanabileceği belirtilmiştir. Keza belirtilen tebliğde ilk üç aylık geçici vergi döneminde reeskont uygulanması halinde diğer geçici vergi dönemlerinde reeskont uygulanmasının zorunlu olmadığı belirtilmiştir. Bu durumda takibeden ikinci altı aylık ve diğer geçici ver-

gi dönemi için reeskont uygulanması ihtiyari nitelik taşımaktadır. Geçici vergi dönemleri itibariyle yabancı para içeren senetlerin reeskontu hesaplanırken yabancı para kuru (değerleme günü itibariyle Maliye Bakanlığınca yayımlanan VUK tebliği mevcut olmadığından) değerleme günü itibariyle T.C. Merkez Bankasınca ilan edilen döviz alış kurunun esas alınması gerekmektedir. (327 seri numaralı VUK tebliği)

- Alacak senetlerini reeskonta tabi tutan işletmeler aynı zamanda borç senetlerini de reeskonta tabi tutmak zorundadırlar. (VUK madde 285)

- Teminata ve tahsilata verilen alacak senetleri de reeskonta tabi tutulabilir.

- Vergi kanunları açısından vadeli çeklerin reeskonta tabi tutulması mümkün değildir. Bunlar için reeskont hesaplanması durumunda da bu reeskont tutarı kanunen kabul edilmeyen gider niteliğindedir. Ancak vadeli çeklerin alacak senetleri gibi reeskonta tabi tutulmasının mümkün olduğuna ilişkin Danıştay kararları da bulunmaktadır.

- Şüpheli alacak karşılığı ayrılmış senetli alacaklar için reeskont hesaplanamaz. Hesaplama yapılsa dahi bu reeskont tutarı gider yazılamaz.

- Gerçekleşmiş satışla ilgili olmayan alacak senetlerinin dönem sonlarında reeskonta tabi tutulmaması gerekir.

- Kampanyalı satışlar nedeniyle fatura düzenlemeden peşin olarak alınan alacak senetlerinin dönem sonlarında reeskont uygulaması yapılmayacağı 1993/1 sayılı VUK' nun İç Genelgesinde belirtilmiştir.

- Hatır senetleri reeskonta tabi tutulmaz.

- Senede bağlı alacak Katma Değer Vergisi dahil toplam tutar üzerinden reeskont işlemine tabi tutulması gerekir. Başka bir deyişle senet bedeli mal bedeli ve KDV toplamından oluştuğu takdirde bu toplam bedel üzerinden reeskont ayrılması gerekir. (MB 10.08.2001 / 42547 sayılı muktezası)

- Reeskont uygulaması yapılırken tüm alacak senetlerinin reeskonta tabi tutulması gerekir. Bir kısım alacak senetlerinin reeskonta tabi tutulması bir kısım alacak senetlerinin reeskonta tabi tutulmaması şeklinde kısmi reeskont uygulaması vergi idaresince kabul edilmemektedir. Ancak Danıştay'ca verilen bazı kararlarda kısmi reeskont uygulamasının mümkün olduğu şeklinde kararlar mevcut bulunmaktadır.

III. REESKONT UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖRNEKLER

Alacak ve borçlar senetlerinde reeskont hesaplaması senet üzerindeki faiz oranı dikkate alınarak hesaplanır. (VUK madde 281 ; 285) ancak senet üzerinde faiz oranı belirtilmemişse bu takdirde reeskont faiz oranı T.C. Mer-

kez Bankasınca (hesap dönemi sonunda) belirlenmiş olan kısa vadeli avans işlemlerinde uygulanan faiz oranı esas alınır. (238 seri nolu VUK genel tebliği) Keza yabancı para içeren senetlerde senette faiz oranının yazılı olmadığı durumlarda değerlendirme gününde geçerli olan Londra bankalar arası faiz oranı (LIBOR) esas alınır. (VUK mad. 280) Reeskont hesaplamasını açıklayan 238 seri numaralı VUK genel tebliğinde bir yıl 360 gün olarak dikkate alınmıştır. Ancak bir yılın 365 veya daha farklı gün olarak oluşması halinde hesaplamada bir yılın bu şekilde oluşan gün sayısının alınmasının daha uygun olacağı çeşitli yazarlarca kabul edilmektedir. Reeskont hesaplamasına imkan veren formül ;

$$\text{Reeskont tutarı} = \frac{A \times N \times T}{36000 + (N \times T)}$$

dir. Bu formülde ;

A = senet değerini

N= faiz oranını

T= gün sayısını

İhtiva etmektedir.

Örnek 1 – A Anonim Şirketinin 31.12.2003 tarihi itibarıyla portföyünde 10.000.000.000.- nominal değerli ve vadesi 31.03.2004 tarihli bir adet alacak senedi bulunmaktadır. Senet üzerinde faiz oranı mevcut değildir. Reeskont tutarını belirleyiniz.

Örnekte senet üzerinde faiz oranı bulunmadığından T.C. Merkez Bankasının kısa vadeli avans işlemleri için belirlenmiş faiz oranı olan %48 oranı dikkate alınacak olup senedin vade tarihi dikkate alınarak belirlenen gün sayısı 90 gündür. Buna göre reeskont tutarı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

$$\text{Reeskont tutarı} = \frac{A \times N \times T}{36000 + (N \times T)}$$

$$\text{Reeskont tutarı} = \frac{10.000.000.000 \times 48 \times 90}{36.000 + (48 \times 90)}$$

Reeskont tutarı = 1.071.428.571.- olarak hesaplanacaktır. Yapılacak muhasebe kaydı ;

----- 31.12.2003 -----	
657 reeskont faiz gideri	1.071.428.571.-
122 alacak senet reeskontu	1.071.428.571.-
----- / -----	

bu tür ayrılan reeskont gideri gelecek sene başında gelir yazılmak zorundadır. Bu durumda yapılacak muhasebe kaydı;

----- 01.01.2004 -----		
122 alacak senetleri reeskontu	1.071.428.571.-	
647 reeskont faiz geliri		1.071.428.571.-
----- / -----		

aynı örnek borç senedi olarak düşünülduğünde yapılacak muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

----- 31.12.2003 -----		
322 borç senetleri reeskontu	1.071.428.571.-	
647 reeskont faiz geliri		1.071.428.571.-
----- / -----		

bu tür ayrılan reeskont bir sonraki sene başında gider kaydedilerek reeskont hesabı kapatılır. Yapılacak kayıt ;

----- 01.01.2004 -----		
657 reeskont faiz gideri	1.071.428.571.-	
322 borç senetleri reeskontu		1.071.428.571.-
----- / -----		

yabancı para içeren senetlerde benzer şekilde reeskont tutarı bulunarak muhasebe kayıtları yapılır. Yabancı para içeren senet üzerinde faiz oranı varsa bu oran yoksa değerlendirme günündeki LIBOR (Londra bankalar arası faiz oranı) dikkate alınacaktır.

Örnek 2 – B Limited Şirketinin 31.12.2003 tarihi itibarıyla portföyünde 20.000 \$ (Amerikan doları) içeren ve vadesi 20.02.2004 olan bir adet alacak senedi bulunmaktadır. Senet üzerinde faiz oranı mevcut değildir. 327 seri nolu VUK tebliğinde 1 dolar = 1.395.835.- olarak belirlenmiştir. Reeskont tutarı aşağıdaki şekilde hesaplanmıştır. (hesaplamada LIBOR % 4 olarak var sayılıp hesaplamada dikkate alınmıştır.)

$$\text{Reeskont tutarı} = \frac{A \times N \times T}{36\,000 + (N \times T)}$$

$$\text{Reeskont tutarı} = \frac{20.000 \times 4 \times 51}{36.000 + (4 \times 51)}$$

Reeskont tutarı = 112.6947 dolar

dolar cinsinden reeskont tutarı 112.6947 dolardır. Bir dolar = 1.395.835.- olduğu dikkate alındığında reeskont tutarı (112.6947 x 1.395.835 =) 157.303.206.- TL olarak hesaplanacaktır. Muhasebe kayıtları önceki kayıtlara benzer şekilde yapılması gerekmektedir.

IV. SONUÇ

Senede bağlı alacak ve borçlar VUK' nunun 280,281,285 maddeleri gereği değerlendirme gününün kıymetine irca olunabilmektedir. Reeskont hesaplamasına ilişkin formül 238 seri numaralı VUK genel tebliğinde belirtilmiş olup konuya ilişkin örnekler ve özellik arz eden hususlar yazımızda belirtilmiştir.

Yararlanılan Kaynaklar

- Vergi Usul Kanunu ve tebliğleri,
- Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Odası yayınları .